

چائن دارنگ (شاعری)

سعیدہ مختار یونس

مسعود کھدر پوش ٹرسٹ
6-دیال سنگھ مینشن، دی مال، لاہور

مسعود کھدر پوش ٹرسٹ، لاہور

Chanan Da Rang
A Collection of poetry
 by **Saeeda Mukhtar Younas**

Masud Khaddarposh Trust, Lahore

ہیلی وار:	جون 2011ء
تعداد:	500
مئل:	200 روپے
مگھ پنا:	ڈاکٹر عدنان پونس
پرئتر:	اکرم پریس، کھڑکی پیر، نزد اٹا دربار، لاہور
پبلسرز:	مسعود کھدر پوش ٹرسٹ
	6- دیال سنگھ مینشن، دی مال، لاہور
	فون: 042 - 37230571
	ای میل: mktpk1986@gmail.com

نوٹ: ایس کتاب دی چھپوائی وچ پنجاب سرکار، محکمہ اطلاعات، ثقافت
 تے اُمور نوا جوانان دامالی میل ورتن شامل اے۔

چڑھاوا

میرے تبتاں پُتراں سلمان، عمران تے عدنان دے ناں جھڑے
چھوٹے ہوندے میرے شاگردن تے ہن میرے
اُستادیں۔ مینوں او دوں وی اُہناں تے مان سی
تے اج وی مان اے۔

ترتیب

جھوک	-25	چانن دارنگ	-1
سستی	-26	انسان	-2
گیت	-27	بندیاں ورگے	-3
مٹی	-28	ارادہ قتل	-4
غزل	-29	غزل	-5
تیری مرضی	-30	اک کرتی داسول	-6
وساگھی	-31	رنگ کرلاؤن	-7
اللہ اللہ	-32	موتی	-8
غزل	-33	لیڈر	-9
اک چیون	-34	ابدی لیلیا	-10
سانجھ	-35	اعراف	-11
پہڑاں دی پنڈ	-36	وٹھیجے رنگ	-12
لال ہیری	-37	غزل	-13
جی کردا	-38	توں	-14
میں کملی	-39	پانی	-15
کھوج	-40	عمر وہائی	-16
امن امان	-41	لو ..... مرگئی	-17
واعظتے مٹاں	-42	ٹھنڈا دوزخ	-18
گیت/کافی	-43	پلا گھڑا	-19
نواں سال	-44	سوئی کہ سسی	-20
جزیشن گیپ	-45	کوئی جوڑے	-21
آگ	-46	غزل	-22
ماہیا	-47	واء	-23
دیوا	-48	پردیسی طوطی	-24

ایہ کتاب

اہ چھوٹی جہی کتاب جہداناں 'چانن دارنگ' اے۔ ایویں بدو بدی بدی کتاب بن گئی اے۔ میری پہلی کتاب وی شاعری اے۔ ”دھی داتارا“۔ اوہنوں تے کتاب بن دیاں بڑے درھے لگے سن جدوں اوہ ایہ موٹی تازی کتاب بن گئی تے مینوں اعتبار نہ آوے پر اک گل ہے وے اوہدے وچ میریاں نویاں نظماں دے نال نال بڑیاں بڑیاں پرانیاں نظماں وی ہے سن۔ عادت پئی ہوئی سی لکھ چھڈ دی ساں تے ایدھر او دھر رکھ چھڈ دی ساں۔ ڈھیر درہیاں پچھوں وچھڑے ہوئی سہیلی فرخندہ لودھی بہشتن ملی تے دُنیا توں جان توں پہلوں میری کتاب ”دھی داتارا“ چھپوا گئی جویں اوہدے لازمی کماں چوں ایہ وی اک کم سی متے۔

لکھن لکھان والیاں سیانیاں دے سامنے کتاب آئی تے اوہناں آکھیا ہن نثر لکھو، پنجابی ادب نوں نثر دی بڑی لوڑ اے۔ نثر لکھنی مینوں اوکھی سی پر بیتی زندگی دے دنوں ولے دھیان ماریا، سامنے کھلے پلے پے معاشرے نوں ویکھیا، گوہ کیتا تے کئی کہانیاں بن گئیاں۔ کتاب ”دونا روپ“ (نثر) چھپ گئی۔ میں تے اتھے اپنے دانے پانی دی کھی ہوئی نیویارک وچ بیٹھی آں سُنیا اے میرے دیس دے اک وڈے ادارے ”پاکستان رائٹرز گلڈ“ نے ”دونا روپ“ نوں 2008ء دی بہترین پنجابی سنوری بک دایوارڈ دے چھڈیا اے۔ ایس حوصلہ افزائی اُتے چاہیدا تے سی وئی اگوں اک ہور نثر دی کتاب آؤندی، اوہ وی اپنے ویلے نال آئی جاسی پر میں کیہ کراں، کہانی تے میں لکھنی آں پر نظم آپ مینوں لکھدی اے۔ اہدا ایہ مطلب نہیں کہ میں کوئی بڑی شاعرہ بن گئی آں، بس نظماں وی اوہو جیہاں لال وللیاں نیں، جیہو جیہی میں آپ آں، بس ایہی گل اے کجھ اجیہا ویکھاں یاں سُنناں جو میتھوں برداشت نہ ہووے یاں اُنج ای کدی دل نوں ڈھاہ لگے تے کوئی نظم آکھلندی اے۔ مینوں چھدی وی نہیں۔

سُنیائے فرانس دے انقلاب دے زمانے وچ بڑے بڑے شاعر پیدا ہوئے۔ اوہناں وچ اک
 ”پوپ“ ناں دا شاعری۔ پادری دا پترسی۔ پادری واسطے اہ گل بڑی چٹک والی سی پئی پچو ایڈا وڈا
 مذہبی لیڈر تے پتر شاعری کردا پھرے۔ عام لوکاں وانگ۔ اوہنے بڑا سمجھایا پر فائدہ کوئی نہ ہو یا۔
 اک دن اوس ڈنڈا پھڑ لیا۔ ایدھر آتوں شعر کہوں باز آؤنا کہ نہیں؟ اوہ گھاہا بر گیا تے اوہدے مونہہ
 چوں نکلیا۔

"Papa! Papa! pity take
 verses I shall never make"

”وئی ابا، مینوں مار نہ میں ہن توں کدی شاعری نہ کراں گا“

پر جیہڑی گل آکھی، اوہ اوہدے مونہوں شعر دی شکل وچ ات نکلی۔ ہن ابے ہوریں بے وس ہو گئے
 تے پوپ شاعر بن گیا۔ ایس کہانی دا ایہ مطلب نکلیا وئی بھائیں کوئی وڈا ہووے یاں نکا۔ کسے
 ویلے کچھ گلاں اوہدے وسوں باہر ہو جان دیاں نیں۔ میرے سجن تے مہریان کرنل نادر ہوراں نے
 مینوں شعر لکھنوں ڈکیا سی پر اولاد آدم آں، فیر غلطی ہو گئی تے کچھ مٹھے سدھے شعر ہو گئے۔ ایہ شعر
 عالماں فاضلاں لئی نہیں۔ میرے جیسے عام بندیاں لئی نیں۔ کوئی کدی ٹائم کڈھ کے نظر مار لوے
 تے اوہدے تائیں میری گل اپڑ گئی نہیں تاں رب لیکھے۔

سعیدہ مختاریونس

21- پارک ایونیو ویسٹ

وائٹ پلیینز، نیویارک 10607

امریکہ۔

موبائل 1-347-414-4296

چائنہ دارنگ

آؤ رنگ وچ
 رنگ رلائی چلیے
 کوئی نواں ای رنگ بنائی چلیے
 رنگاں دے کئی انگ نیں
 رنگاں دے کئی ڈھنگ نیں
 کوئی قہر دا
 کوئی مہر دا
 کوئی خار دا
 کوئی پیار دا
 کچا کوئی پکا کوئی
 پھکا کوئی
 گاڑھا کوئی

چنگا کوئی
 ماڑا کوئی
 اسپس کسے دی
 نندیانہ کرے
 سبھے ہی رنگ سلا ہی چلیے
 تے رنگ وچ رنگ رلائی چلیے
 کوئی نواں ای
 رنگ بنائی چلیے
 آؤ کٹھے کر کے
 رنگ سارے
 چائن دارنگ
 بنائی چلیے
 چور گردے نوں
 نوں چکائی چلیے
 آؤ رنگ وچ

رنگ رلائی چلیے
 اسیں درد پرانے
 دَب چھڈیے
 تے جھگڑے جھیرے
 سبھ چھڈیے
 نواں گیت پریت دا
 گائی چلیے

آؤ دھرتی نوں
 رنگ لائی چلیے
 اہدا قرض پرانا
 لاہی چلیے
 آؤ رنگ دج رنگ
 رلائی چلیے
 تے چانن دارنگ
 بنائی چلیے

نندیا: بے صفتی کرنا، کسے نوں برا آکھنا۔ سلاہنا: صفت کرنا۔ پریت: محبت

انسان

اک باباجی دیوالے کے
 گلیاں وچوں کجھ لہھن پئے
 ”باباجی کیہ لہھدے او؟“
 آنے ”بندہ“
 کنی عمر اے تے
 ناؤں کی سو؟
 ”عمر داتاں حساب نہیں“
 ناؤں سو ”انسان“
 ”باباجی آرام نال بہہ جاؤ
 تہانوں چورڈا کوتاں
 تھیرے ٹکر جان گے
 انسان نہیں جے لہھنا
 آنے ”ویکھیے“

اچھا جی ویکھ تو سیں وی
 اسیں تاں لہجہ تھک ہار بیٹھے آں
 سانوں تاں نہیں لہجہ کوئی انسان
 اہ لہجن آلی جنس
 ای نہیں رہی“
 تے جو نہ لہھے
 او سے نوں تے لہھی دا اے
 لہھی ہوئی شے نوں
 کون لہھدا اے

بندیاں ورگے

گلیاں دے وچ
 ٹردے پھر دے لوکی
 ہن پر چھاویں جیہے
 آہلنیوں ڈگے بوٹاں وانگر
 بے گھرے بے تھاویں جیہے
 چہرے مہرے بے نقشے نیں
 رچ کے بے وساہی اے

ہر بندے نے موڈھے اُتے
 اپنی پھاہی چائی اے
 اک دو بے توں
 چوری چوری
 اپنیاں اپنیاں

قبراں کھنڈے
 نگاہ اٹھا کے
 دیکھ نہ سکدے
 اپنے ای پر چھاویں کولوں
 ڈردے نیں

آپ نہ جو گے گواہنڈ ولاون
 نہ کچھ کرن تے نہ کماون
 دغے فریب دا
 کھٹیا کھاون
 دو جیاں دی کیتی
 تے اُن گل دھر دے نیں

گلیاں دے وچ
 ٹردے پھر دے لوکی
 سارے بندے نہیں

اہ لاشاں نیں
 پر دیکھن نوں لگدے
 بندیاں ورگے نیں!

لوکی: لوگ۔ پر چھاویں: سایہ۔ بے گھرے: جن کا کوئی گھر نہ ہو۔ بوٹ: چڑیا کا بچہ۔ بے وساہی:
 بے یقینی۔ چائی: اٹھائی ہوئی ہے۔ آپ نہ جوگے: جو خود کفیل نہ ہو۔ بے نقشے: شناخت کے بغیر

ماخوذ از جامی

إرادہ قتل

سُنیا اے قتل تے ارادہ قتل
 دوہاں دی سزا
 برابر ہوندی اے
 تن سودوای ہوندی اے
 تُساں ٹھیک سُنیا اے!
 پراسیں تے روزای
 ارادہ قتل کرنے آں
 کدی رشتیاں دا
 کدی اوہناں دا
 جھڑے ساڈی
 خدمت کر دے نیں
 تے کدی اوہناں دا

جھڑے ساڈے ورگے
 نہ ہوں،
 کدی کدی تے
 جی کر دا اے
 گولی ہووے تے مار دیئے
 تے جنہوں کسے نوں
 گولی لہجھاوے
 اوہ ماروی دیندا اے!
 سانوں ساریاں نوں
 اقبال جرم کرنا چاہیدا اے
 چھڈو ہرا نہہ!
 کتھے جانا ہے؟
 عدالتاں دا تے کوئی حال نہیں
 تے ناں ای ججاں و چاریاں دا
 کجھ اندر نہیں کجھ باہر نہیں

کوئی آہندا اے
اندر لے جھوٹے نیں
کوئی آہندا اے
باہر لے جھوٹھے نیں
”فیر کیہ کریئے
تے کدھر جاییے؟
بس اخیر لی عدالت دا انتظار کرو

لوء دے بلے گزر ہی جاون گے
ٹھنڈی واء بر ضرور آوے گی

پیلے پتر سدا نہیں رہنے
ساویاں دی بہار آوے گی

جو وی گھڑیا اے اوس نے بھینا
اک شکل جا کے دو جی آوے گی

شرط ہے پہلا پیر پٹن دی
منزل آپے ای چل کے آوے گی

بے عمل جھڑی وی گوا چھڑی
اوہ دیہاڑی کیٹج جاوے گی

چڑیاں مریاں گوار نہ ہسن
اہ گھڑی ایہناں تے دی آوے گی

تول بکڑ دا ہے سدا ساواں
جنس دُماں، دے تل آوے گی

مان جھوٹھے میں انگاں ساکاں دے
اپنی کیتی ہی کم آوے گی

زندگی دی ہر اک گھڑی غنیمت اے
جو گئی بیت مُز نہ آوے گی

رنگ تاں لہو دا ہے اِکو ای
اہ سُجھاں سانوں کدن آوے گی

تلی تے سرہوں دا زمانا اے
بیج کے دیکھو اُگ آوے گی

خاب وچ دیکھاں تینوں کس حیلے
نہ توں آویں نہ نیند آوے گی

میںوں مارن توں بعد میری جان
یاد تینوں میری ستاوے گی

☆☆☆

اک کرتی داسوال

سائیں جی اک گل دسو
 اسیں جماندرو
 ست پیڑھے کرتی
 ساڈے متھے لکھی کرنی
 اسان کر کر، مرمر
 دھرتی نی جھولی
 سونے نال بھرنی
 اسان پرو پرو موتی
 انھے چنے ہونے
 ساڈے جاتک
 وت وی بھکھے رونے
 سائیں!
 ساڈی کرنی

اجائیں جاندی اے؟
 نہیں بھلیا!

تھاڑی کرنی اجائیں نہیں جاندی
 تھاڑی کرنی
 کھائیں جاندی اے
 تھاڑی کرنی پاروں ای
 سبھے تاج، تخت
 پئے سجنے میں
 تے راجے پئے کرنے میں راج!
 تھاڑی کرنی نہ تھیوے تاں
 پٹھلی اُتے تاں
 متے آوے کہ نہ آوے
 پر اُتلی پٹھاں
 ضرور آنجسی

رنگ کرلاون

بھر بھر ہنجوموتی
 پر بت، ہار پروے
 بھینٹ چڑھا دے
 وادی نون
 وادی دی ہریالی چنی
 پھس کے ہو گئی
 لیرو لیر
 رتورت
 موتی کتھے لاوے
 لہو دے ہڑھوچ
 رڑھ گئے موتی
 چاندی اُتے زمرد
 دوہاں رنگ وٹائے
 انگاں نالوں انگ کٹھیا جھے
 اڈ، اڈ انگ کرلاون
 رنگ کرلاون

موتی

اتھرو

تربکا

ہڑھ دریا، کانگاں

روڑھ پہاڑوں اتھا

کالے بدل، میگھ

ملہار، موتی دھار

اگے اگیرے

ساگر کنڈھے پجو

اُتے سمندر جھگ

بے وزنی جہی

تھلے مچھ،

مگر چھتے تیندوے

ہوروی تھلے

ہوروی تھلے

اتھاہ ڈوہنگیائی!

موتی!

لیڈر

کاہدالیڈر
 کس دالیڈر؟
 تن دے لیڈر
 کہ من دے لیڈر؟
 کدو کے مر گئے
 بے گنا ہے سولیں
 چڑھ گئے
 تن دے لیڈر
 کایا کپے تے
 گر جھاں بن گئے
 بڑے ای کاے
 پل گھڑی نہ ضائع
 کر دے

بہوں پھر تیلے
 ڈاہڈے چھوہلے
 تن چوٹنوں نیں ترکھے
 کدھروں آواز ہی آئی
 ”اے مرے گاتے چوٹ لیناں“
 اے ”چوٹاں گے تے مرے گانا“

اَبدي ليلا

محل چوبارے

درب دوارے

اُچے تختے

نيویں تختے

چڑھدے اوکھے

ڈھلدے اوکھے

پٹ ہنڈاون

سيو ناکھاون

اُتوں ہسن

وچوں روون

راضی کیکر ہوون

اِک نال اِک دا

راگ نہ رلدا
 ہر کوئی اپنی، اگ
 وچ بلدا
 اک دو جے توں

بھیت لکوون
 اندروں اندری
 پٹن کھوون
 راضی کی کر ہوون
 ساجھا راگ

حیاتی والا
 انت رسیلا
 بہوں سریلا
 ابدی لیلا!

کیرگاون
کیرچھوہون
سچا، سچا جیون
کیرجیون
راضی کیرہوون
جدتائیں سھو
اک نہ تھیون

اعراف

میں سنے اندرتکلیا!
 ان ڈٹھی جہی اک تھاری
 نہ گرمی سی نہ پالاسی
 کچھ وچلی جہی بہاری
 بندیاں نال بھریا میلہ سی
 تے عجب جیہا جھمیلہ سی
 کچھ نچن پے تے گون پے
 کچھ باں باں کر کررون پے
 میں ہکی بکی رہ گئی
 اہ کتھے آ کے بہہ گئی
 کچھ راضی ہو کے دیندے نیں
 کچھ مارے چاء دے بہندے نیں
 اہ تھاں کیسی اچرنج ہے

کوئی سرگ ہے کہ نرگ ہے؟
 غیوں کسے نے دسیا!
 اہ اک نویں گلبرگ ہے
 جو نرگیاں نوں سرگ ہے
 تے سرگیاں نوں نرگ ہے

گلبرگ: پھل دی پنگھڑی، گلاب دی پتی، نرم نازک شے۔ نرگ: دوزخ۔ سرگ: جنت۔
 اعراف: جنت تے دوزخ دے درمیان اک مقام داناں

وٹيجے رنگ

اہ کيہڑا جگ اے
 رنگ وٹيجے پئے نيس
 سھناں دے
 ويرياں دے
 تے بجاں دے
 ويری، ويری ای
 نہیں لگدے تے
 سنجان وٹيج گئی اے
 اہ ہن اپنے ای
 لگن لگ پئے نيس
 اساں اہناں نال
 گجھ گئے آں
 اہ آہندے نيس

بُتیاں تے جُتیاں
کٹھیاں ای چلن گیاں
اسیں آہنے آں ”جی جناب“

غزل

دل دے میلے پٹے چہریاں والے نیں
اندر گھپ ہنیرا، باہر اُجالا اے

نہ کوئی جوترا، نہ کوئی بی تے نہ پانی
اُجڑ گئے کھیتز مندا حالا اے

نگر ہنیرا اے تے چوپٹ راجا اے
ہر کوئی اتھے، رانی خاں دا سالا اے

مالی بانہہ سرہانے دے کے سوں گئے
چیتز وچ وی پھلاں دا رنگ کالا اے

دیوا بیتی بالن دا کوئی آہر کرو
”مرے گھر دا سورج ڈُبن والا اے“

☆☆☆

توں

راہ وچ بیٹھا اڈیکیاں
 کس گھڑی آویں گاتوں
 جو کوئی وی دُوروں دے آ وندا
 اہو آ کھاں اہ ای ہوویں گاتوں
 لاگے کوئی مسخرہ بیٹھاسی
 اوس نے پچھیا
 جے کوئی کھوتا نما نا
 دوروں دے آ وندا
 فیر کیہ آ کھیں گاتوں
 سن کے اوبدی اوس نوں
 میں سہہ سجانال دسیا
 فیر میں آ کھاں گا
 اہ ہوویں گا ”توں“!

پانی

پانی جیڈ، دھنی نہ ڈٹھا
 ایدوں ودھ نہ کائی
 ایدوں ودھ وڈیائی کیہ
 ایہ تھے عرش الہی آہی
 جیون دی جڑایتھوں پنگری
 مڑدھرتی تے چھائی
 اُچیاں نوں محتاجی اس دی
 اہ اُچانہ جاوے
 اُتر پہاڑوں تے اسمانوں
 بھیج بھیج نیویں آوے
 اپنا اس دارنگ نہ کوئی
 سبھو رنگ رنگاوے
 طرح طرح دیاں

میل کچیاں
 اپنے اندر سماوے
 چنگیاں مندیاں
 دے داغاں نوں
 ستردا کر دا جاوے
 ہر جیون وچ
 اِس دا جیون
 اہ جاوے جند جاوے
 جیون تائیں
 دان وڈیندا
 کدی نہ اہ گھبراوے
 سکھے کوئی
 حلیمی اس توں
 پل پل نیوندا جاوے

عمر وہائی

فجرے فجرے نیت بھناں
 ارج کوئی چنگا کم کراں گی
 بنداہاں بندیائی کریساں
 کجھ نہ کجھ تاں کمرماں گی
 سارے لوکی ستے پئے نیں
 میں تاں صبح سویرے اٹھی
 نکلے موٹے نہڑ جان تے
 کم دے کم نوں لاں گی جھٹی
 اُر لے پر لے پنج بناواں
 ایدھرا دھرا آواں جاواں
 ادھا دن تے انج لنگھ جاوے
 مُڑ مینوں نیندر آ جاوے
 دھی دی تے اٹھی ہوئی آں

جھٹ کوٹھونکا لینی آں
 بھج بھج لتاں تھک گئیاں نیں
 ذرا تھکیو اں لاہ لینی آں
 جے اٹھی تے لوڈھا ویلا
 ایدھر او دھر دھیان ماریا
 سارے لوکیں آہرے لگے
 اپنا ای ڈھڈ پئے بھر دے نیں
 دو جیاں وا تے کجھ نہیں کردے
 حالاں بجدے سردے نہیں“
 نقطہ چینی کردیاں کردیاں
 پئے گئی ڈوہنگی شام
 نہ کسے دی پیڑ پچھاتی
 نہ کسے دا ہتھ وٹایا
 نہ کوئی ردھا طعام
 بیتا دن تے آئی رات

کم نہ کیجا کائی
 ٹنڈاں جنھدیاں
 واری لنگھی !
 انجے ای عمر وہائی

پیڑھ پچھاننا: ہمدردی کرنا۔ طعام: کھانا، خوراک۔ طعام ردھا: کسی کے لیے کچھ کرنا، خدمت کرنا، کھانا پکا کر دینا۔ ٹنڈاں جنھدیاں واری لنگھنا: کام کی تیاری میں ہی کام کا وقت گزار دینا۔ وقت ضائع کر دینا۔ آہرے لگنا: مصروف ہونا۔ ٹھونکا لانا: تھوڑی دیر کے لیے سونا، قیلولہ۔ اپنا ای ڈھڈ بھرنا: خود غرضی کرنا۔ سجدے سردے: توفیق اور طاقت رکھنے کے باوجود۔ عمر وہائی: زندگی بے مقصد گزر گئی۔

لومرگئی

چن پکاوے روٹیاں
 تے تارا کرے رسو
 کڈی سوئی دسوں اے
 آکاش دی ٹھنڈک بھری، چانن بھری
 پیاراں بھری
 دھرت نوں پئی
 وکچھ کے پیندی اے کھوہ
 آپ تے کلمو ہی ہوندی جاوندی
 ہے دنوں دن
 چن دی تے تاریاں دی سہہ نہیں سکدی لو
 بھج نرس ونگار کے
 کچھ پھو ہڑیاں
 ہنیرے دیاں، جبراں دیاں، ظلماں دیاں

تے کالیاں دھندیاں دیاں
 تھاؤں تھاؤں داغیاں
 تے لہو وچ بھجیاں
 واہو دا ہی چن ول
 اِس ٹوریاں
 جا کے اوہناں!
 ہسدی وسدی چاننی
 دتی لکو
 تے مرگئی لو

ٹھنڈا دوزخ

میتھے اک فرشتہ آیا
 دھکوزوری اوہنے مینوں
 باہنوں پھڑاٹھایا
 لے گیا مینوں دیس سہاویں
 گھنے زکھاں دی چھاویں
 ٹھنڈی ٹھنڈی واہ پئی جھلے
 خوشبویاں دے آون ہلے
 سچے کھبے بھر بھر وگن
 ددھ، شہد دیاں نہراں
 سارے لوکیں موجاں مانن
 لکیاں لہراں بہراں
 پچھیا میں فرشتے نوں
 اہ کپھڑا دیس نرالا

اوس آ کھیا! اے آدم زاد
 اہ نگر بہشتاں والا
 ڈردیاں ڈردیاں پچھیا!
 اتھے دوزخ وی ہے کائی؟
 اوس نے دسیا برسر
 اتھے دوزخ وی ہے بھائی
 اُس مڑمینوں نرگ دکھایا
 اُکا ای ٹھنڈا ٹھار

مینوں تے کجھ سمجھ نہ آئی
 اہ کیسا دوزخ ہے بھائی
 نہ کوئی اتھے بالن چیلن
 نہ کوئی اگ، نہ ساڑ
 نہ کجھ اتھے سر دابلا
 نہ کوئی حال پکارا!

میری سن فرشتہ ہسیا
 مُداوس مینوں دسیا
 اے بھولے انسان
 ٹھنڈا دوزخ ویکھ کے
 کاہنوں ہونا ایں حیران

مندیاں کرماں والے بندے
 جہڑے اتھے آوندے نیں
 اپنا بن تے انگیارے
 اپنے نال لیاوندے نیں

زگ: دوزخ۔ سُرگ: جنت۔ گل برگ، گلاب دی پتی/پگھڑی۔ اعراف: جنت تے دوزخ
 دے درمیان ایک مقام

پلا گھڑا

میرے گھڑے دیا گھاڑو وا
 تیتھوں بہاری
 ہرپل پاویں گھاڑ
 گھڑیں سب وارو واری
 آویاں تھاؤں تھائیں
 پکیجے ہاری ساری

پگ پگ ہون رنکلیوے
 چھپ سبھدی نیاری
 ہک تھیں ہک سہاونا
 پئے قیمت بھاری
 کچا پارہ گیا
 میں کسے نہ کاری

ٹھوک و جا کے ویکھ ویکھ
 چھڈ جان بیوپاری
 ٹکانہ پینڈا مل میرا
 میری ذات نکاری
 توں والی کچیاں پکیاں دا
 تیری ذات نیاری
 ”گن“ آ کھیں تاں پک تھیون کچے
 رکھیو لاج ہماری

سو ہنی کہ سسی

سو ہنا میرا دیس
رنگے میرے ویس

میں پنجابن
سدا سہاگن

کیوں میں بھناں

اپنیاں ونگاں

کیوں میں چولا

کالا رنگاں

مینوں کا ہدیاں گھاناں

کھلیاں میریاں وانناں

کھڑ کھڑ باسا!

اُچی ڈرونی واج!
 ”شدین، شدین، شدین
 کون؟
 شدین کون؟
 نہیں..... میں.....!
 پر خورے
 آہو!
 میں شدین آں
 تسی جو آں
 تریہ نے مار چھڈی
 اے مت میری
 میں اک گاؤن
 نہ گاواں؟
 تسی میری روح چروکی
 ٹوبے، جھالاں

کھوہ دی بوکی
 سبھے ای سکے
 تر یہہ کنج مٹکے
 میں پنجابن
 پنجاں دریاواں
 دی بیٹی

میں بھج بھج سارے گا ہے
 پانی نظر نہ آئے
 پہلوں اک بڈھا
 راوی سی
 ہن سارے ای بڈھے
 چھچھ ریتا اڈے
 کبھڑی گلوں جل، تھل تھی گئے

عقل نہ بھجے
میں چہاں دے
ریتے اندر
ڈب، ڈب مرگئی
تسی!
میں سوئی ہاں؟
کہ، سسی؟

کوئی جوڑے

ٹوٹے ٹوٹے ہو گیا واں
بالاں دے کھیڈن والے

باوے وانگر
میرے سھے انگ
دکھو دکھ
ہو گئے نیں
لتاں، بانہواں، سر، پیر
اکھ، ہتھ سارے دے سارے
اڈواڈ

جہڑے سروچ گولی لگی اے
اے میرا ای سارے

جھڑے ہتھ نے دستا نے پا کے
 گولی کڈھی اے
 اوہ وی میرا ہی ہتھ اے

جھیریاں دوویں کٹیج گھیاں
 اوہ وی میریاں لتاں سن

تے جھڑی اکھرت زُئی اے
 اُہ وی میری اکھ اے
 بھانڑ بھان دا جتن پیاں کر دیاں نیں
 اُہ میریاں ای باہواں نیں

جھڑے لک نال بمب پیا بھجدا اے
 اُہ میرا ای لک اے

لو ہن ودھیرے ٹوٹے ہون گے
بہوں چوکھے تے کھلر جان گے

چار چوہیرے دُورو دُور
حال اوئے پالہریا!
مینوں کوئی جوڑے

غزل

مرتے جاواں تنگ آ کے میں مہنگائی توں مگر
مٹی وی لینی پوے گی مُل قبرستان دی

پیر رکھیو ای چمن وچ تے نہیری جھل پی
رکھ دتی او اڈا کے خاک چمنستان دی

پیراں تھلے کنڈے نیں سرتے چلکدی دُھپ ہے
دل دیوانہ آکھے، ٹھنڈی چھاں اے پاکستان دی

اہ تے مینوں پتہ اے توں ٹائم دا پابند نہیں
احتیاطاً دس چھڈ تاربخ اپنے آن دی

اکو ای مٹی دے پتلے لہو دا وی اک رنگ
کہڑی شے نے ونڈ پاچھڑی اے فر انسان دی

وَاء

وَاء سیلانی، لامکانی
 بھیتی ہر اک گھردی
 رت نہ کوئی موسم دیکھے
 نہ کسے نوں پچھے پچھے
 جتھے کوئی وسیہل دیکھے
 اوتھے ای جاوڑ دی
 بھگی جاوے اڈدی جاوے
 کتے نہ پیر نکاوے
 نہ کسے دی کئی بھجے
 نہ کسے ہتھ آوے
 تتی ہووے، ٹھنڈی ہووے
 کئی کئی روپ وناوے

جدوں اڈالیاوے مٹی
 انھیری ناں رکھاوے
 پُروا بن کے جس دم آوے
 بنا پیتیاں نشہ چڑھاوے

چتر تے نیلے پیلے
 سوہے پھل کھراوے
 مرد خوشبویاں والے ڈالے
 چھجیں پئی لٹاوے
 اصلا ہے اشرف الیس دا
 دھوکھا کدے نہ دیندی
 جت جائے اُت جاوے
 ہر چندڑی دے نال ٹریندی
 توڑ و توڑ پچاوے

واء جیون ہے ساہ جیون ہے
 واء رُ کے چند مئے

لامکانی: جو کسی جگہ کی پابند نہ ہو۔ سیلانی: پھرنے والی۔ بھیتی: رازدار۔ کنی پچنا: کسی کی قابو نہ آنا۔
 پروا: گرمیوں میں مشرق کی طرف سے آنے والی ٹھنڈی ہوا۔ ڈالے: ٹوکریاں۔ (پھلوں سے
 بھری ہوئی)۔ چھجی لٹاوے: زیادہ مقدار میں دینا۔

پر دیسی طوطی

دانے دے پچھے
 طوطی اڈدی اڈدی
 دیس بیگانے سچ گئی
 دانہ تے ڈٹھا اوس
 جال نہ ڈٹھا
 پھا ہی دے وچ
 پھس گئی
 وقت وہانے نوں
 یاد پئی کردی
 چوگے دے لو بھ اُتے
 ہتھ پئی ملدی
 کاں دے ہتھ
 سینو ہڑھے گھلدی

اڈیں وے کاواں جائیں
 اڈیں وے جائیں کاواں
 اڈیں وے جائیں
 دیس مرے دی
 خیر خبر لیاں

اُنجے ای رت میرے
 دیس دی پیاری اے؟
 اُنجے دی سوئی میری
 دھرتی ساری اے؟
 اُنجے ای پہلاں تے
 چڑیاں نیں چوہکدیاں
 اُنجے ای امباں اُتے
 کوئلاں کوکدیاں
 جاویں وے خبر لیاں

اُڈیں وے جائیں کاواں
اُڈیں وے جائیں
دیس مرے دی
خیر خبر لیا نہیں
اُنجے ای امہڑیاں
لوریاں گاؤندیاں
سینے دے نال لاکے

لال سواوندیاں
اُنجے ای پانی میرے
کھوہیاں دامٹھا اے
میں تاں اوہو جیہا
کدھرے نہ ڈٹھا اے
جھب دے حال سنائیں

اُڈیں وے کاواں جائیں!
دس پکھیروں جدوں
رل کے بہندے نہیں

لہندے نہیں ناں میرا
 یاد کریندے نہیں
 عرض کراں سوہنے
 رب دے اگے
 رباوے دیس پچائیں
 مولاوے یار ملائیں
 اڈیں وے کاواں جائیں
 اڈیں وے کاواں جائیں
 دیس میرے دی خبر لیا نہیں

لال: پیارے بچے۔ پھیرو: پرندے۔ اُنجے: اسی طرح۔ دھرتی: زمین، وطن۔ چوہکدیاں: چچھاتی۔
 امڑیاں: مائیں۔ سنیہوڑے: پیغام: وقت وہانا: گذرا ہوا وقت۔ پُج گئی: پہنچ گئی۔ پھائی: پھانسی

میں جاناں جھوک سجن دی

میں تھیں تھیں ٹکراں ماراں
 پچھاں لوکاں نوں
 کبھڑا بیہا جاندا اے
 یار دیاں جھوکاں نوں
 لوکاں نے ہتھیں وچ
 پھڑیاں تکریاں
 چھابا میرا ہولا
 لاون پھکڑیاں
 آکھن اہ شدا
 پی گھولدی اے
 کچی اے کچیاں وانگر
 پی بولدی اے
 جھڑے عشق کماندے

مونہوں بولن نہ
 برہوں والا بھید
 کدائیں کھولن نہ
 جے توں لوچیں جان بجن
 دیاں جھوکاں نوں
 مونہہ نوں جندر امار
 سپوں لے ہوٹھاں نوں
 عشق داسودا سجیوں کھبپوں
 بھالیں نہ
 باہروں کدھروں لہھسی
 اہ خیالیں نہ!
 اہدیاں ساریاں پھوٹاں
 اندروں چٹھدیاں نیں
 ساریاں نوری ریشماں
 اندروں چھٹدیاں نیں

سارے وا بے گا بے دل
 دے اندر نہیں
 سچاں والیاں جنجاں
 اندرے ڈھکدیاں نہیں

پھوٹاں پھسڈیاں: فصل، بہار کی شروعات۔ کرومیاں نکلنا۔ (درختوں کی ٹہنیاں پھٹنا) جنجاں
 ڈھکدیاں: شادی میں برات کا آنا، مراد حاصل ہونا۔ مونہہ نوں چندر امارنا: خاموش رہنا۔ خیالنا:
 خیال کرنا۔ ریشاں: کرنیں۔ جھوک: ٹھکانا۔ ہیہا: رستہ۔

سَمی

سَمی میری جان میں واری
میں واری آں نی سمیے

اوٹھاں تے گڑلڈ یا سمیے
گڑلڈ بدل گجیا سمیے
چھم چھم چھم چھم و سیا نی سمیے
کھر گیاں لڈاں ساریاں نی سمیے

میں واری میں واری
میں واریاں نی سمیے

سَمی میری جان

روہی، میری وچ پیلوں پکیاں
ساویاں نیلیاں رتیاں کھٹیاں

رل مل چُن دیاں سُندر جٹیاں
چُن چُن بھر دیاں کھاریاں نی سمیے

میں داری میں داری
میں داری آں نی سمیے

سوسونتاں سوسوتر لے
سوہنے اگے کر کر ہاریاں نی سمیے
میں داری میں داری
میں داری آں نی سمیے

میں داری میں داری
میں داری آں نی سمیے

سہی میری جان

تک تک ڈھولے نوں بھکھاں نہ لتھیاں
 دھمی دیاں ککڑاں بانگاں چا دتیاں
 ایہہ کیہ جان لکیاں اکھیاں
 متاں اہناں دیاں ماریاں نی سمیے
 سخی میری جان میں واری
 میں واری میں واری آں نی سمیے

.....سخی میری جان
 .....میں واری آں

گیت

اک گل سن میری اج سبنا
 شالا جیویں رج رج رج سبنا
 توں وانگ ہواواں بے ہٹکا
 جت چاہویں آویں جاویں وے
 جے دل وچ تیرے چاہ ہووے
 تاں کدی تے پھیرا پاویں وے
 میں قیدی باندی رسماں دی
 تینوں ویکھاں کیہڑے پنج سبنا
 اک گل سن میری اج سبنا
 شالا جیویں رج رج رج سبنا
 میں بھلی، عقل نکھٹ گئی
 میں قافلے نالوں چھٹ گئی

جیون دے پینڈے ڈوہنگے سن
 میں ہٹ گئی، تھک ٹٹ گئی
 توں نواں نویلا ازلاں توں
 سجری تیری سچ دجج سبنا
 اک گل سن میری اج سبنا
 شالا جیویں رج رج رج سبنا
 توں شمع ہیں روشنایاں دی
 توں سدا ای مگھدیاں رہنا اے
 تیرا بھمٹ وانگ طواف کراں
 میں پل پل سڑ دیاں رہنا اے
 انج لگدا اے ویلا آ سبجیا اے
 گل مک جانی اے اج سبنا
 اک گل سن میری اج سبنا
 شالا جیویں رج رج رج سبنا

مٹی

مٹی وچوں مٹی پنگرے
 ودھ ودھ انبریں جاوے
 ونوں ون سہائے اوڑک
 مٹی وچ مل جاوے
 مٹی دی کوئی سمجھ نہ آوے
 ایس دے کئی رنگ
 کدے تجابوں باہر نہ آوے
 کدے نہنگ لہنگ

کچے دُددی دھار ہے مٹی
 رت رگی تلوار ہے مٹی
 مردیاں تائیں جیون ونڈے
 جیندے دیندی مار ہے مٹی

مٹی نوں آپے ہی مٹی
 پھلاں نال سجاوے
 کھڑ کھڑ ہسدا یاں کلیاں نوں
 مُد کُنڈھے چو بھڑا وے

مٹی دے بھانڈے نوں مٹی
 ٹھوک و جاہنڈا وے
 جد ویکھے رنگ پھکڑا ہویا
 روڑی تے سٹ آ وے

مٹی بیجے مٹی گا ہوے
 مٹی بوہل بنا وے
 جُگاں دی کرنی نوں مٹی
 پل وچ ساڑ بجا وے

دھن وند مٹی دھن دے بدلے
 تن ویا جھ لیاوے
 مٹکھ پرانی مٹے نہ اس دی

بھورا بھورا کھاوے
 مٹی کجے کو جھ مٹی دا
 مٹی، پردے پاوے
 مٹی ٹھڈے مار مٹی نوں
 رڑیورٹی بجاوے

مٹی جے مٹی جائے
 مٹی ورھے ویا ہوے
 مٹی نوں نہ بھاوے مٹی
 آپے ای اپنا آپا کھاوے

مٹی نوں جداء لگ جاوے
 بڑا انھیر مچاوے
 چنگا مندا کجھ نہ ویکھے
 ہر شے تے کھیہ پاوے

شوق مٹی دے اپرا پار
 محلاں ماڑیاں نال پیار
 مٹی تے مٹی دا بھار
 اپنے ہتھیں آپ خوار

مٹی وچوں ہر چے جنمی
 مٹی کس دی جائی؟
 سر جہارے سبھ توں پہلاں
 مٹی متے بنائی

غزل

رات ہووے گی چن چڑھے گا
چن چڑھن لئی رات اڈیکاں

کدی تے آساں ہون پوریاں
کدی تے بنسی بات اڈیکاں

عمر نکھٹی، رات نہ مکی
پل پل پئی برہات اڈیکاں

سکے کھیتز کنڈھے بہہ کے
رحمت دی برسات اڈیکاں

ہار جت نہ پوہوے مینوں
نہ کوئی شہ نہ مات اڈیکاں

منگاں تیرا قرب سوہنیا !
پھلاں جہی گل بات اڈیکاں

توں سورج میں تریل ترہکا
پیار تیرے دی جھات اڈیکاں

تیری مرضی

میری دولت عزت تو ہیوں ایں
 توں جان نہ جان تیری مرضی
 میں جیوناں لے لے ناؤں تیرا
 نہ کریں دھیان تیری مرضی
 کیوں اپنا آپ لکایا ای
 چاہواناں نوں ترسایا ای
 دوارے تے اونوں ڈکن لئی
 رکھیں دربان تیری مرضی
 اسیں نقش اوہناں تصویریاں دے
 جو آپوں توں بنایاں نیں!
 اہ اوہوای چہرے مہرے نیں
 توں نہ سجان تیری مرضی

وسا کھی

ارج وسا کھی اے
 میلہ لگا کھلا اے
 واہڈی پے گئی اے
 پہلوں وڈھی دا اے
 فیر کھائی دا اے
 نہیں ارج نہیں!
 پہلوں بیجی دا اے
 تے فیر وڈھی دا اے
 فیر گا ہی دا اے
 فیر کھائی دا اے
 اہ وی سچ اے!
 پراج دادیہاڑ
 کس دا اے؟

بیجن والے دا؟
کہ وڈھن گا ہون والے دا؟
کہ کھاون والے دا؟
میے کس کس
جانا اے؟

اللہ اللہ

توں ازلیں ابدیں لائانی
 تیرے جیڈ نہ کوئی، نہ ہائی
 توں کم پلڈ توں کم یو لد
 توں لا الہ، إلا اللہ
 اللہ اللہ اللہ اللہ
 اللہ اللہ اللہ اللہ
 ہر اک شے دے اندر توں ایں
 ہر اک شے دے باہر توں ایں
 جوڈ نہ تیرا کوئی واللہ
 توں ایں احد توں اکلا
 اللہ اللہ اللہ اللہ
 اللہ اللہ اللہ اللہ

دُنیا دے جھیلے اندر
 کوئی نہ دے دردی مینوں
 پھراں گواچا میلے اندر
 اَن بُدھآ میں جھلا جھلا
 اللہ اللہ اللہ اللہ
 اللہ اللہ اللہ اللہ
 ڈوروں کئی پتنگ سمان
 ڈکو ڈولھے کھاندا جاواں
 زمین نہ میری نہ اسمان
 میں نتاناں پھڑے پلا
 اللہ اللہ اللہ اللہ
 اللہ اللہ اللہ اللہ

سمان: ماتند کی طرح۔ ڈکو ڈولے: بچکولے کھانا، ڈولنا

غزل

سچ سولی تے شام سویرے چٹھ دا اے
جھوٹ دا آدر بھاء، سوايا چونا اے

سولاں کنڈے بیج کے جو اج راضی اے
اُگی فصل تے اوس نے پٹنا کھوہنا اے

ڈرے ہوئے نیں لوک لباں تے جندرے نیں
خورے اِس وتی وچ ہن کیہ ہونا اے

کرنی دا ویلا اے سجنو جاگ پوو
مڑتاں روز قیامت توڑی سونا اے

اپنے ہتھیں آپے وٹے پاکے تے
ڈبڈی بیڑی وکھ کے کاہدا رونا اے

روز بلاوا، مرن گھاٹ دا جاوے
اے ای ہو جاوے جو کجھ ہونا اے

ہر دم جس نوں پیراں تھلے دلے او
کل نوں اوسے دھرتی پٹھ سمونا اے

☆☆☆

اک جیون

توں چنگیاں مندیاں دا والی
 میں کلر اُگی کنڈیالی
 جدھا پتر پتر کوڑا اے
 توں ساری وس نچوڑ کے
 اہناں وچ امرت گھول دے
 اک جیون مینوں ہور دے
 اک جیون مینوں ہور دے
 تیرے ساوے سوہے باغاں وچ
 کوئی تھوڑ نہیں گلزاراں دی
 میں ترس گئی خشبویاں نوں
 تیری ہرڑت، رُت بہاراں دی
 میرا چیتڑ مینوں موڑ دے

اِک چیون مینوں ہور دے
اِک چیون مینوں ہور دے

میرے سوہنے، رنگیا سایاں دے
تیرے رنگاں دا کوئی انت نہیں
مینوں کوئی تے اپنا رنگ دے دے
فیر رنگدیاں، رنگدیاں، رنگ دیاں!
اوس رنگ وچ مینوں کھور دے

اِک چیون مینوں ہور دے
اِک چیون مینوں ہور دے

کھور دینا: کسی چیز میں ملا کر ختم کر دینا۔ اُسی کا حصہ بنا جانا۔ فنا فی اللہ۔ ساوے: سبز۔ سوہے:
سرخ۔ تھوڑ: کمی۔ رُت: موسم۔ چیتڑ: بہار کا موسم

سانجھ

دریا دیاں کنڈھیاں تے
 دو مانوں بیٹھے نیں
 اک ٹاہلی دی چھاویں
 اک پیل دی چھاویں
 اک کنڈھالا ہندے ول
 اک کنڈھا چڑھدے ول
 اہ روزای ملدے نیں
 تے گلاں کردے نیں
 اہ میل انوکھا اے
 اہ جی نوں دھوکھا اے
 وڈیاں نے ڈکیا اے
 پابندی لائی اے
 دریا اُلنگھنا نیں

تے بارڈرنگھنائیں
 کوئی سیا نا آ جاوے
 اک پل بنا یا جاوے

تے دوہاں کنڈھیاں نوں
 اہ آن ملا جاوے
 لاہندے دے چڑھدے دا
 تھیرا ای مکا جاوے
 اک سا نجھ بنا جاوے
 اک رلا، رلا جاوے
 تاہلی تے پیل دی
 چھاں اک کرا جاوے

پیڑاں دی پنڈ

میں پنڈ پیڑاں دی پنھاں
 تے اہ ہتھوں کھل کھل جان دی اے
 اک سچے پاسیوں نپاں تے
 اک کھپوں جھاتی پان دی اے
 عدلاں دے تکلڑٹ پئے
 رنگ کالے ہوئے ایواناں دے
 میریاں ہکیاں بکیاں اکھیاں
 خورے کیوں نہیں جردیاں ہور
 نیلوتیل جتے تے!
 سررتورت جواناں دے
 میرا سچا دین محمدی
 ارج ہٹیں پیادکاندا اے
 کتے بولی لگے کرسی دی

کچے ڈالر قیمت پاندا اے
 اہدے سانجھو سارے مر گئے
 روح قبر ایں وچ کر لاندی اے
 رُت رُٹھیندی ویکھ کے اِنج
 روح آدم دی شرمندی اے
 میں پنڈ پیڑاں دی بنھاں
 تے اہ ہتھوں کھل کھل جاندی اے

سانجھو: رکھوالے۔ رُت رُٹھنا: خون بہنا۔ گر لاندی: روتی ہے۔ پیڑاں دی پنڈ: دکھوں کی گٹھڑی۔

لال ہنیری

انج لگے جوں دل دریا نوں
 اندروں کوئی ڈھاہ پیا لاوے
 خون و خون چو فیرا ہو یا
 لال ہنیری چڑھدی آوے
 ماراں دھاڑاں قتل ڈکیتی
 کوئی چنگی خبر نہ آوے
 راکھے ای جد مارن ڈا کے
 کیہڑا کیہڑے نوں سمجھاوے
 سڑدی پئی اے دھرتی ساری
 کتھے کوئی پیر ٹکاوے
 اپنے ہتھیں پھا تھڑیاں نوں
 کہوں پئی اے آن چھڈاوے
 خون و خون چو فیرا ہو یا
 لال ہنیری چڑھدی آوے

ڈھاہ لانا: سیلاب میں بہا کر لے جانا۔ پھا تھڑے: پھنسے ہوئے

جی کردا

نی میں کدھر جاں
 میں کیہ کراں
 میرا پچھلے پہرے
 گیت گاؤن نوں جی کردا
 کتے پریت لاؤن نوں جی کردا
 کوئی میت بناؤن نوں جی کردا
 کتوں سکھی سہیلو آؤنی
 کوئی آکے چارا لاؤنی
 ایس کملے نوں سمجھاؤنی
 اہدے پیریں سنگل پاؤنی
 اہنس نس جان نوں وی کردا
 نی میں کدھر جاں
 میں کیہ کراں

میرا پچھلے پہرے
 گیت گاؤن نوں جی کردا
 کہتے پریت لاؤن نوں جی کردا
 کوئی میت بناؤن نوں جی کردا

پچھلا پہرا: پچھلی عمر، بڑھا پا۔ کملا: پاگل

میں کملی

میں منزل اُتے کنج پُجاں
 میں مَن دی اچھیا کنج پاواں
 میں ڈھوں لا ای بے و سبی
 ہر کم گچا کردی آں
 بن بیجیوں بوبل نہیں بندے
 بن دَموں کم نہیں چلدے
 میرے پلے پیسہ دھیلا نہیں
 پر میلہ میلہ کردی آں
 بجن دیاں شانناں اُچیاں نیں
 میں کملی، رلی تے کوچھی
 جدا پنے ول دھیان کراں
 تے پل پل ڈب ڈب مردی آں
 میں دل داویہڑا ہونجھنی آں

وچ پیاردا موہڑا ڈہنی آں
 جد جتن ویہڑے آوڑدا
 میں رج رج گلاں کردی آں

کچھ بُجیاں: کیسے پہنچوں۔ من: دل۔ اچھا: خواہش۔ کچا: بے وصفا، نکما۔ بوبل: اناج دا ڈھیر۔ دم:
 پیسہ۔ کوئی: بے شکل۔ ڈب ڈب مرنا: شرمسار ہونا۔ جتن: دوست۔ ہو ٹھننی آں: صاف کرنا

کھوج

اپنے آپ نوں کھوجن نکلی
 راہ لہھے نہ کھہڑا!
 کندھاں مینوں دکن دیونیاں
 وڈھن پیندا ویہڑا
 باہر برو ہوں پیر جاں پایا
 بھوتاں تے چمکدڑاں وانگوں
 مینوں آڈراون لگا
 بُت میرے دا اپنا سایا
 واو رو لے گھسن گھیرا
 کنیاں، بدل گھپ ہنیرا
 چار چو فیروے چکڑ کھوبا
 بانہہ پھڑیسی کیہڑا
 ڈوری بھوری تے گھبرائی

وستی، وستی میں پھر آئی
 جتھوں دی پر ہے ساں کھوتی
 اوتھے ای آن، کھلوتی

کھوبا: دلدل۔ کھمن گھیرا: بگولے اور چکر۔ بانہہ: بازو۔ پھڑسی: پکڑے گا۔ ڈروی بھوری:
 پریشان۔

میں منگاں امن امان

نہ ہوواں میں سکھ، عیسائی
 نہ ہندو، نہ مسلمان
 کاش کہ میں ہوواں انسان
 میں منگاں امن امان
 جد آپو اپنی پئے گئی
 تے وٹے گئے انسان
 سرحدیں تے بارڈر
 کھوہ کھنجن دا سمیان
 تے جنگاں دے میدان
 میں منگاں امن امان
 چڑھ آون بدل بارود دے
 تے سورج نوں سنولاون
 ہستی دا مونہہ کرماون

باغاں وچ مچ مچاؤن
 شہراں نوں سوے بناؤن
 رت نال رگن استھان
 میں منگاں امن امان

گھگیاں، جگنو، تتلیاں
 میتھوں سرے دے دیکھے جاندے نہیں
 آدم زادے گر جاں وانگ
 لڑ دے دیکھے جاندے نہیں
 میتھوں رولے جھلے جاندے نہیں
 میتھوں بھوئیں سانھی جاندی نہیں
 پیر دھرن نوں تھاں لوڑاں میں
 چپہ کو، آسمان
 میں منگاں امن امان

اقوام متحدہ تے سلامتی کونسل
 توپاں، ٹینکاں، میزائلاں نوں
 امن دے رچھ سدواندے
 ٹیرویزم نوں ٹیرویزم
 دے ٹیکے لاندے
 اُکا ای نہ شرمان
 میں منگاں امن امان
 کاش کہ میں ہواواں انسان
 میں منگاں امن امان

جھلے جانا: برداشت کرنا۔ بھونیس: زمین۔ جائیداد، ملکیت، مالکی۔ چپکو: کم سے کم تھوڑی جہی۔
 سنولاون: کالے کرن۔ گھگی: فاختہ، امن کا پرندہ

واعظ تے مُلاں

کل شامیں اک منظر ڈٹھا
 اک واعظ تے دو جاملاں
 پکے یار تے ڈاہڈے بھتیو
 ہولی ہولی کردے گلاں
 ہتھھاں دے ورج بند بوتلاں
 شوقی پین پلاون دے
 ٹانگے والے توں پچھن
 کنے پیسے لیس گا بیبا!
 ہیرا منڈی جاون دے؟

شوقی: شوقین

گیت/کافی

اُڈ اُڈ گیاں پنکھیاں
 کھنڈ کھنڈ گئی قطار
 بھورے بھوں بھوں بھر گئے
 اُجڑی رت بہار
 سر مسافر تھی گئے
 ریت اُڈے وچکار
 مکھڑے رنگ گلاب دے
 اوڑک تھیے وسار
 رانیاں راج کریندیاں
 گیاں حیاتی ہار
 سدا اوہناں نے جیونا
 جہاں سچے نال ویہار

نواں سال مبارک

آوے مٹھدی گھوک چرکھڑے دی
 کوئی غم دا راگ نہ چھوہوے
 نواں سال مبارک ہووے
 بھکھے بال نہ رون غریباں دے
 دال آٹا سستا ہووے
 نواں سال مبارک ہووے
 کوئی نوپاں سٹاں لاوے نہ
 سگوں داغ پرانے دھووے
 نواں سال مبارک ہووے
 جاگ اٹھن مالی باغ دے
 کوئی پھل کلیاں نہ کھوہوے
 نواں سال مبارک ہووے
 نہ چلن گولیاں قہر دیاں

نہ پیاریاں نوں کوئی رووے
نواں سال مبارک ہووے
آو بیجیے پنج پرتیاں دے
خوشیاں دی کھیتی سوہوے
نواں سال مبارک ہووے

مٹھری: مٹھی۔ گھوک: چرنے دی آواز، سریلی آواز۔ چھوہنا: شروع کرنا۔ سٹاں: چوٹیں۔ ڈھو
ڈھونا۔ وسیلہ بنانا۔ کھوہنا: توڑنا، چھیننا۔ پریت: محبت

جنزیشن گیپ

ایہ چھوٹے ایہ چھوٹے
کچھ سکڑے کچھ موٹے
شکلوں تے بندے ای لگدے نیں
پر عقلوں نرے ای کھوتے
رہا سوہنا! اہناں نوں سمجھاوے
بھورا عقل اہناں وچ پادے
کدے عقل دا پلہ پھڑیا کرن
ایہ بڈھیاں توں ڈریا کرن
تے جی جی کریا کرن

ایہ بڈھیاں دے عیب نہ پھولن
اوہناں اگے نہ بولن
بڈھے اٹھ نہ سکن گوڈیاں توں

اٹھدے یہندے پئے ڈولن
 نہ سُن سکُن نہ گن سکُن
 جو مونہہ آوے پئے بولن
 ایہا گول اُکا نہ بولن نہ

جو کم دَسن اوہ کریا کرن
 تے جی جی کریا کرن

نکے گھرتوں باہر جاون نہ
 کوئی مرضی دی شے کھاون نہ
 کدی خوشیاں عیش مناون نہ
 تے ہسن کھیڈن گاون نہ
 گُردی منڈے نال نہ گل کرے
 مُنڈا کڑیاں ولے تکے نہ
 سب اچھے بچے بن جاون

ہر ویلے کتاباں پڑھیا کرن
ایہ بڈھیاں توں ڈریا کرن

نکے ٹی وی دہندے تھکن نہ
وڈے وا جاں دے دے تھکن پئے
نہ ڈرن ڈرو نیاں مویاں توں
مرن جان لوک، ایہ ہسن پئے
دادی نوں گہنیاں مار مار
موی دی سٹوری دسن پئے
دادی توبہ توبہ کرے پئی

ایہ ہاں جی ہاں جی کریا کرن
تے بڈھیاں توں ڈریا کرن

ماں دیسی ٹینڈے رہن بیٹھی
 پُت روٹی چھڈ چھڈنسن پئے
 دتوئیں آرڈر پیزے دا
 ماں رون ہاکی! ایہ ہسن پئے
 کوئی جیہا سیانا آجاوے
 اہناں نوں راہے پا جاوے
 ایہ ہر شے چھڈ چھڈا کے تے

بس اکوای کم کریا کرن
 ایہ بڈھیاں توں ڈریا کرن

اج وڈی بے بے آگئی اے تے کیہ ہويا
 بے بی دا برگر کھا گئی اے تے کیہ ہويا
 ہر ویلے بُو بُو کر دی اے تے کیہ ہويا
 پئی نال ایانیاں لڑ دی اے تے کیہ ہويا

دو جیاں دیاں گلاں سُنن لئی
 کن بوچھے دے نال لاندی اے تے کیہ ہو یا
 اوہ آپ تے اُکا سوندی نہیں
 ستیاں نوں پئی جگاندی اے تے کیہ ہو یا
 اوہنوں کرن دین جو کردی اے
 اوہدی پٹھی سدھی جریا کرن

ایہ بڈھیاں توں ڈریا کرن
 تے جی جی کریا کرن

اگ

اگنی ہے روشنائی اگنی، نور
 اگنی ”رپ ارنی“ اگنی طور
 اگ دی مونہہ دکھالی تے
 نس جان اندھیارے
 سونے نوں اہ کندن کردی
 لکھ کنیر اساڑے
 لاہوئے ٹھر ٹھر کردے پالے
 نگھ پچاوے ماہ سیالے
 جیون والی جوت جگاوے
 منڈپ دے وچ پئی سہاوے
 بالیے اگ پروٹھے پکن
 چلہیں توے پراتاں کھڑکن
 اگ دے اندر جیون اے

اگ ہے، حیاتی
 ٹھنڈا ہو جائے جُستہ
 تے کچھ نہیں بچد اباتی

اگنی: آگ، رب ارنی: حضرت موسیٰ کے طور پر جا کر رب سے اُس کا جلوہ مانگا تھا۔ اس واقعے کی
 طرف اشارہ ہے۔ نس جان: غائب ہو جان۔ ککھ کنیرا: گھاس پھوس۔ نگھ: گرمی
 جوت: روشنی۔ منڈپ: ہندو رواج میں شادی کی رسم کی جگہ

ماہیا

اسمائیں چن ماہیا
تیریاں لکھ مناں
اک میری من ماہیا

کوٹھے تے ددھ رڑھکاں
جد تیراناؤں لواں
دیندے نیں سبھ جھڑکاں

لوکاں توں کیوں ڈریئے
اک دن مرنا اے
کیوں پل پل پئے مریئے

ویہڑے اُگیا گھاہ ماہیا
لُگ چھپ ویہنا ایں
کدی ساہنویں آ ماہیا

میں اُونسیاں پانی آں
تیریاں راہواں تے
پئی نین وچھانی آں

ساڈی نکی جہی کہانی اے
آساں ہجیاں نین
کھیتی پنکرن والی اے

کوئی کر، گل کتھ ماہیا
جد اسیں نہ ہوساں
مرد ملسیں ہتھ ماہیا

سو ہا رنگ دے اناراں دا
دنیا تے کال نہیں
بے دردی یاراں دا

بیڑے دا کاج نہیں
 عشق دے ڈنگیاں دا
 کدھرے وی علاج نہیں

مینہ پیندا گیٹاں تے
 اگے ماہی رت ملدا
 ہن ملدا ڈیٹاں تے

بانغے وچ آیا کرو
 کوئی میری سنیا کرو
 کوئی اپنی سنایا کرو

کچھی وچ چھل ماہیا
 سچیاں محبتاں دا
 پیندا نہیں مل ماہیا

کالارنگ کستوری دا
 پنڈا نہیں مگدا
 سچاں دی دُوری دا

کوئی تپدا تندور ہووے
 کجھ وی ہو جاوے
 سچن نہ دور ہووے

کالے کھنڈ نیں کاواں دے
 جے راتیں آ جاویں
 رَل باتاں پاواں گے

کوئی جھالر پکھیاں دی
 دل شوہدا بھنڈیا گیا
 گستاخی اکھیاں دی

بانغ وچ آماہیا
 سہنی بن جاں گی
 توں بین و جا ماہیا

میں راہ وچ کھلی ہوئی آں
 سوچ کے نیوں لاویں
 ڈاہڈی چھندی پئی ہوئی آں

چولاں دا بگ ماہیا
 ہوراں نوں درس دیویں
 ساتھوں بہنا ایں لگ ماہیا

اسمائیں چن ماہیا
 مینوں ہیر بنا یوای
 ہن رانجھا بن ماہیا

دیوا

میں دیوا مسجد مندر دا
 میں بھیتی ہر ہر اندر دا
 میں لوہر جاں تے محلاں دی
 میں چانن فقر قلندر دا
 مرا چانن جوں جوں ودھ دا گیا
 مراتوں توں جویں گھٹ دا گیا
 دکھ اپنے جی تے جر دا رہیا
 میں دُور ہمیرے کر دا رہیا
 لوکاں نوں چانن دے دے دے کے
 میں پل چھن پل چھن مردار رہیا
 میں دیوا مسجد مندر دا
 بلدا ای رہیا بلدا ای رہیا
 رہیا آپو وچ ہمیرے دے

دُنیا نوں روشن کردا رہیا
 پوھ ماگھدی ٹھنڈی راتیں وی
 میں سڑدارہیا میں سڑدارہیا
 میں دیوا مسجد مندر دا
 بلدا ای رہیا بلدا ای رہیا

